

รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก

The Public Mind Development Model for School Youth in

Kamphaeng Phet and Tak

ทวนทอง ชาวกีรติพงศ์*

Tuanthong Chaowakeeratiphong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก โดยแบ่งการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1. สร้างรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้ 1.1 การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบฯ รวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา 1.2 การยกร่างรูปแบบฯ รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน และการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 22 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา 1.3 การตรวจสอบรูปแบบฯ โดยจัดการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ มีผู้เข้าร่วมการสัมมนาจำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา 2. การประเมินรูปแบบฯ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ หลักการของรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะ วัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะ จิตสาธารณะที่ควรพัฒนา การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ และกระบวนการพัฒนาจิตสาธารณะ ผลการประเมินรูปแบบฯ พบว่า รูปแบบฯ มีความเหมาะสมเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบ / การพัฒนาจิตสาธารณะ / เยาวชนในสถานศึกษา

ABSTRACT

The purpose of this research was to develop a public mind development model for school youth in Kamphaeng Phet and Tak. The research procedure was divided into 2 steps. The first step was to develop a public mind development model including 1) studying components of the model and the data was collected through the use of document analysis and an interview with 5 experts, then the data was analyzed by using content analysis, 2) drafting the model through the use of document analysis, an interview with 20 experts and two workshops with 22 school administrators and teachers, then the data was analyzed by using content analysis, and 3) holding a connoisseurship by 10 experts and the data was analyzed by using content analysis. The second step was to assess the model by using questionnaires completed by 21 experts. The research findings found were as follows: The five components of the model consisted of 1) the model principle, 2) the objectives of the model, 3) the target public mind, 4) the environment management conducive to public mind development, and 5) the process of public mind development. The model was appropriate, feasible and useful at the highest level.

Keywords : Model / Public Mind Development / School Youth

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันสภาพสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีต่างๆ และสังคมข่าวสาร ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาตนเอง เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ ซึ่งกระแสการเร่งพัฒนาและสภาพเศรษฐกิจที่ต้องแข่งขัน ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย ทำให้เกิดการปรับตัวเพื่อการแข่งขัน มีค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้น เกิดการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ฉกฉวยโอกาสโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น ขาดความรับผิดชอบ มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนรวม ขาดคุณธรรมจริยธรรม ขาดสมดุลทั้งทางจิตใจและวัตถุ โดยมีความโน้มเอียงไปนิยมวัตถุ มากกว่าจิตใจมากขึ้นทุกขณะ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2555, หน้า 1) สังคมจึงขาดความสุข เกิดปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาแหล่งอบายมุข ปัญหาเกี่ยวกับเยาวชน เป็นต้น

นอกจากนี้ (ประเวศ วะสี, 2541, หน้า 21-25) กล่าวว่า ปัญหาสิ่งสาธารณะสมบัติถูกทำลายกันมากขึ้น ส่วนหนึ่งเกิดจากความเคยชินในการใช้ทรัพยากรในอดีตของคนไทย ที่มีทรัพยากรมาก อันตรายจากธรรมชาติมีน้อย ทำให้คนไทยประมาท ใช้ของฟุ่มเฟือย เมื่อทรัพยากรเปลี่ยนไปแต่นิสัยเดิมยังคงอยู่ จึงเกิดการแก่งแย่งทรัพยากร และขณะเดียวกับสังคมไทยรับเอาวัตถุนิยมมาเป็นทิศทางในการพัฒนาประเทศ ทำให้คนไทยเห็นแก่ตัว เห็นแก่พรรค เห็นแก่พวก มีการหลบหลีกการเอาตัวรอดของแต่ละคนในสังคม ขาดจิตใจสาธารณะ จึงคดโกงกันได้ง่าย ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับสุชาติ จักรพิสุทธิ์ (2544, หน้า 22-23) ที่กล่าวว่า การขาดจิตสาธารณะของคนไทยส่วนหนึ่งเพราะคนไทยยังคงฝังแน่นอยู่กับแนวคิดคนเป็นของรัฐ รัฐเป็นเจ้าของประเทศ เป็นเจ้าของสถานที่ราชการ เป็นเจ้าของสมบัติสาธารณะ ประชาชนเป็นผู้พึ่งพา หรือกล่าวได้ว่าคนไทยไม่มีจิตสำนึกสาธารณะ ดังนั้นสมบัติสาธารณะเกือบทุกอย่าง รวมถึงชาติสิ่งแวดล้อม

ดิน น้ำ ป่าที่เป็นสาธารณะทั้งหลายจึงมักเสียหาย ไม่มีใครรู้สึกเป็นเจ้าของที่จะดูแลรักษา จึงพบว่าสมบัติที่เป็นสาธารณะต่างๆ อยู่ในสภาพที่ชำรุดเสียหาย ปัญหาสิ่งสาธารณะสมบัติถูกทำลายกันมากขึ้น

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงควรมีการปลูกฝัง ส่งเสริมและพัฒนาจิตสาธารณะของประชาชนให้ มีมากขึ้นในสังคมไทย การสร้างความรู้คู่คุณธรรมจึงเป็นประเด็นที่ถูกนำมาพิจารณากันอย่างกว้างขวางใน ปัจจุบัน เพราะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำมาเป็นตัวช่วยในการกำหนดพฤติกรรมให้คนไทยได้สำนึกความเป็นไทย สำนึกต่อประเทศและสังคม แนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ได้นั้น จึงเกิดแนวคิดว่าจะต้องพัฒนาร่างกายให้แข็งแรง ควบคู่กับการพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง มั่นคง ไม่หวั่นไหว พร้อมทั้งพัฒนาสมองให้มีวิชาความรู้ มีสติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงามจึงจะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรฐานการศึกษาของชาติซึ่งประกาศใช้เมื่อ ปี พ.ศ. 2547 ได้กำหนดคุณลักษณะ ของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองไทย และพลโลกไว้ในมาตรฐานที่ 1 พร้อมทั้งกำหนดตัวบ่งชี้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ 2) ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนา สังคม 3) ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว 4) ทักษะทางสังคม 5) คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกความ เป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องด้านต่างๆ ให้กับผู้เรียน รวมถึงการรู้จักรักษา ผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548, หน้า 3-4)

นอกจากนี้แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ คือ มุ่งพัฒนาคน และ สังคมไทย สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยมุ่งพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างเสริมความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของคน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มพูน ความรู้และการเรียนรู้ของสังคมไทย และกำหนดแนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 3 ประการ คือ การปลูกฝังและ เสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบอบวิถีชีวิตที่ดีงาม โดย กระบวนการเรียนรู้และการจัดการศึกษาต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนและคนไทยทุกคนให้มีความสมบูรณ์พร้อมทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 50)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ให้ความสำคัญกับการมีจิตสาธารณะ ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การรู้จักดูแลของส่วนรวม รวมถึงรู้จักการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของ ประเทศชาติ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ ซึ่งได้กำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ 5 ข้อ โดยในข้อ 5 กำหนดไว้ว่า “มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่ง ทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 5) นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ซึ่งได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ข้อ ประกอบด้วย 1) รักชาติศาสนา ศักดิ์ศรี 2) ซื่อสัตย์ สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ โดยสถานศึกษาต้องมีชั่วโมงให้เด็กทำกิจกรรมสาธารณะ โดยหวังให้นักเรียนได้ซึมซับสิ่งดีๆ จากการทำกิจกรรมและเป็นนิสัยติดตัวไปจนโต เพราะถ้าสังคม มีความเห็นอกเห็นใจกันจะอยู่ร่วมกันอย่างมี

ความสุขเหมาะสม เมื่อเติบโตขึ้นจะทำให้เขาสามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของกระแสเศรษฐกิจและวัฒนธรรมต่างชาติ อันจะส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุขกาย สบายใจ ตลอดจนเป็นประชาชนที่ดีที่เหมาะสมของครอบครัว สังคม และประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 7)

จากสภาพดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าทุกฝ่ายต่างเห็นความสำคัญกับการมีจิตสาธารณะ การปลูกจิตสำนึกให้คนรู้จักเสียสละ ร่วมแรงร่วมใจ มีความร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต ช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมโดยรวม แต่การที่จะพัฒนาให้เด็กมีจิตสาธารณะ ด้วยวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้เยาวชนมีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อาสาดูแลรับผิดชอบส่วนรวม มีการใช้สมบัติของส่วนรวมอย่างเห็นคุณค่า ใช้อย่างทะนุถนอม รู้จักการแบ่งปันโอกาสในการใช้ของส่วนรวมให้ผู้อื่น เมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ปัญหาการเอารัดเอาเปรียบบุคคลอื่น ปัญหาการทำลายสาธารณสมบัติต่างๆ จะลดลง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ของพวกพ้องก็จะลดน้อยลง ซึ่งจะนำไปสู่สังคมที่ดีขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก เพื่อให้ได้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะที่มีความเหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติ ซึ่งสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาจิตสาธารณะนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อที่นักเรียนจะได้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก
2. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก

ในขั้นตอนการสร้างรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อยดังนี้

1.1 การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก แหล่งข้อมูลในการศึกษาประกอบด้วย เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องทางด้านพัฒนาคุณลักษณะนักเรียน การพัฒนาจิตสาธารณะ และการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

1.2 การยกร่างรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก แหล่งข้อมูลในการศึกษาประกอบด้วย เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องทางด้านพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน การพัฒนาจิตสาธารณะ และการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน จำนวน 20 คน และผู้ให้ข้อมูลในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาปรับปรุงร่างรูปแบบฯ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร

จำนวน 5 คน และครูผู้สอน จำนวน 7 คน ผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตาก จำนวน 6 คน และครูผู้สอน จำนวน 4 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 22 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

1.3 การตรวจสอบร่างรูปแบบการพัฒนากิจการสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัด

กำแพงเพชรและตาก ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนากิจการสาธารณะ นักเรียนและคุณลักษณะของนักเรียน และการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาคูณลักษณะของนักเรียน จำนวน 10 คน

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินรูปแบบการพัฒนากิจการสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัด

กำแพงเพชรและตาก

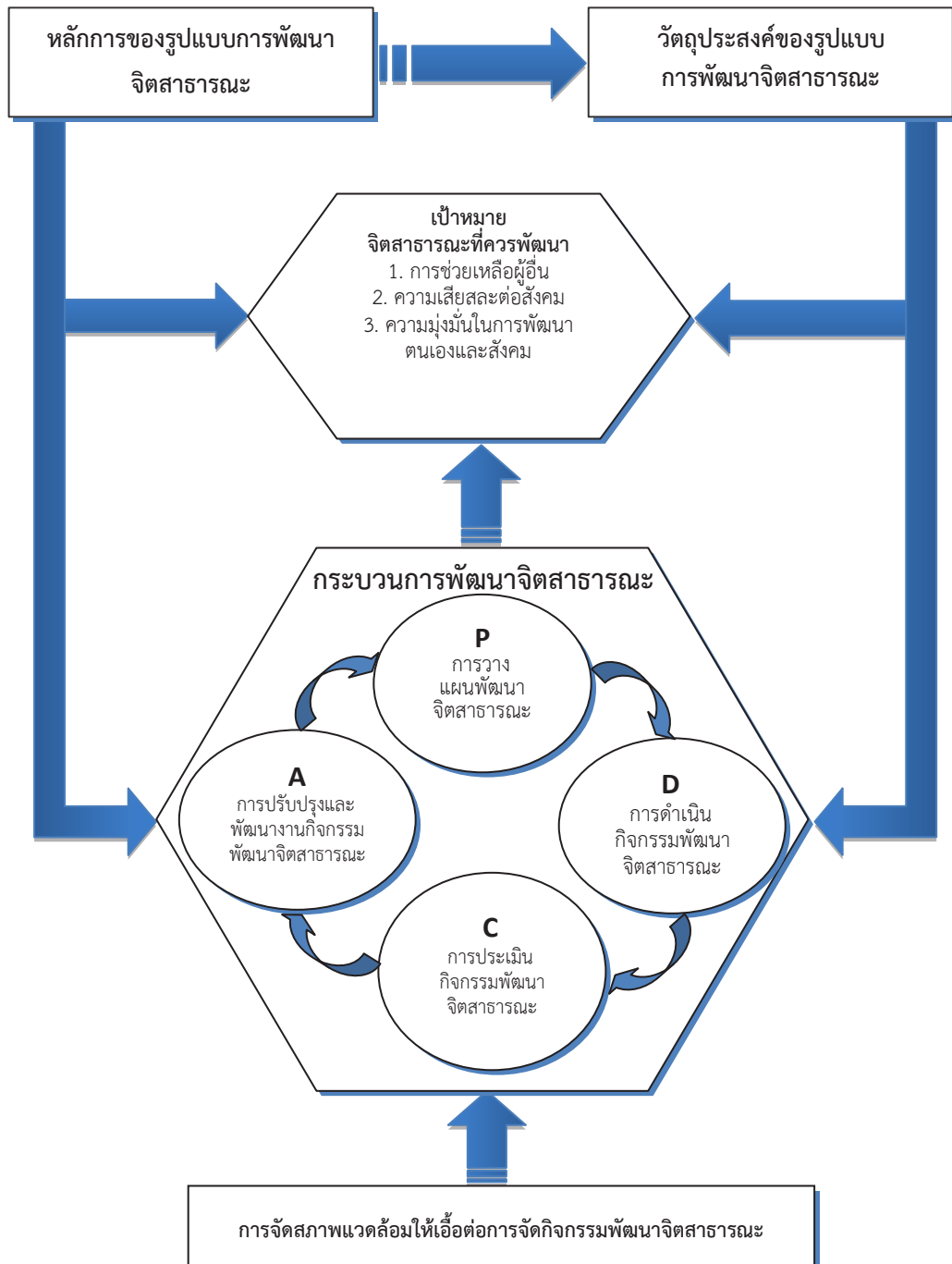
ผู้ให้ข้อมูลในการประเมินรูปแบบการพัฒนากิจการสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัด

กำแพงเพชรและตาก ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนากิจการลักษณะและคุณลักษณะของผู้เรียน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนารูปแบบ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ เพื่อแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก สรุปเป็นแผนภาพรูปแบบดังนี้

รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก

2. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร และตาก พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก ได้องค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะ 3) จิตสาธารณะที่ควรพัฒนา 4) การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ และ 5) กระบวนการพัฒนาจิตสาธารณะ ซึ่งอภิปรายผลแต่ละองค์ประกอบได้ดังนี้

1.1 หลักการของรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะ โดยสรุปจากการวิจัยคือ การพัฒนาจิตสาธารณะมุ่งเน้นการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม จริยธรรม โดยให้นักเรียนบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่น คิดสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม และการมีจิตสาธารณะ โดยกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ควรมาจากความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และกำหนดเป็นนโยบายของสถานศึกษา โดยลักษณะสำคัญของกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะคือ เป็นกิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติด้วยความสมัครใจ นักเรียนทำเพื่อผู้อื่นหรือสังคม นักเรียนคิดและออกแบบเอง รวมทั้งเป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองและ/หรือชุมชนมีส่วนร่วมกิจกรรม ซึ่งหลักการของรูปแบบจากการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับหลักการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553, หน้า 4, 7) ที่ได้กำหนดหลักการสำคัญคือ การจัดกิจกรรมมีเป้าหมายที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมและครอบคลุมผู้เรียนทุกคน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน เติบโตตามศักยภาพ ตามความสนใจ ความถนัด ความต้องการ เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะ เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมในลักษณะต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรม อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ รวมทั้งเป็นกิจกรรมที่ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน องค์กร และหน่วยงานอื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรม และหลักการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 20) ที่ระบุว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

1.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะ ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนตระหนักในความสำคัญของจิตสาธารณะและบำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว โรงเรียน สังคม และชุมชน 2) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เน้นทักษะกระบวนการคิดและกระบวนการกลุ่มเพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ โดยให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการเอง 3) ส่งเสริมกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสำนึกและสร้างแรงจูงใจในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน โดยให้อยู่บนฐานของวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง 4) ส่งเสริมให้มีเครือข่ายความร่วมมือในการจัดกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะระหว่าง บ้าน วัด สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน วัตถุประสงค์ของรูปแบบดังกล่าว สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ตามหลักสูตร

แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2550 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553, หน้า 56) คือ 1) เพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้แก่ผู้เรียนในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ 2) เพื่อให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ตามความถนัดและความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร 3) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ 4) เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 5) ข้อ 5 ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ไทย อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข รวมทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสิริรัฐ กาญจนโพธิ์ (2558, หน้า 134) ที่ได้ศึกษา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า วัตถุประสงค์ของรูปแบบฯ คือ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเอาใจใส่และเป็นธุระ และเข้าร่วมใน เรื่องของส่วนรวม ที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน นำไปสู่การปฏิบัติตนต่อสังคมจนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะ

1.3 จิตสาธารณะที่ควรพัฒนา ประกอบด้วย 1) การช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งมีตัวชี้วัดคือ ช่วยแนะนำสิ่งที่ ถูกที่ควรแก่เพื่อนและผู้อื่น แบ่งปันความรู้หรือสิ่งของให้กับเพื่อนและผู้อื่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาบ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน และสังคม อำนวยความสะดวกให้กับเพื่อน ครูอาจารย์และผู้อื่น 2) การเสียสละต่อสังคม ซึ่งมี ตัวชี้วัดคือ สละกำลังกาย กำลังทรัพย์ และเวลาในการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม มากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง สงเคราะห์ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ รู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ ใช้เวลาว่างให้เกิด ประโยชน์ต่อสังคม และ 3) ความมุ่งมั่นพัฒนา ในการพัฒนาตนเองและสังคมซึ่งมีตัวชี้วัดคือ มีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง และมีจิตสำนึกสาธารณะสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม ตั้งใจที่จะทำงานเพื่อส่วนรวมให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด และเป็นประโยชน์ต่อสังคม ริเริ่ม สร้างสรรค์สิ่ง ใหม่ๆ เพื่อพัฒนาสังคม ผลการวิจัยสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, หน้า 45) ที่เสนอว่า จิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ผู้อื่นชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจกระตือรือร้นโดยไม่หวังผลตอบแทน โดยได้ขยายความว่า ตัวชี้วัดการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน พฤติกรรมบ่งชี้คือ ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ทำงานด้วยความเต็มใจ อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา โดยไม่ หวังผลตอบแทน ส่วนตัวชี้วัด การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม พฤติกรรมบ่งชี้ คือ ดูแล รักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ด้วยความกระตือรือร้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของพระไพศาล วิสาโล (2544, หน้า 46) ที่กล่าวว่า จิตสาธารณะเป็นความสำนึกใส่ใจและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ รวมถึงความเคารพและความหวง แห่นสมบัติส่วนรวม ซึ่งมีใช้เฉพาะครอบครัว ญาติมิตร คนรอบข้างละแวกบ้านเท่านั้น หากคลุ้มไปถึงบุคคลอื่นที่ ไม่รู้จัก ไม่เคยพบ แต่ก็รู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ตนสังกัดอยู่ และสอดคล้องกับแนวคิดของวิชฌุ เครื่องาม (2555) ที่กล่าวว่า จิตสาธารณะหมายถึงการมีจิตสำนึกต่อสังคม การมีจิตวิญญาณเสียสละ รับผิดชอบ ให้บริการ รู้จักแบ่งปันความสุขกับผู้อื่นและเฉลี่ยความทุกข์จากผู้อื่น การทำงานให้สังคม บางครั้งจึงเรียกว่าจิตอาสา รวม ความแล้วก็คือการมีพรหมวิหารสี่โดยเฉพาะเมตตา การอยากเห็นผู้อื่นเป็นสุข กรุณา การอยากเห็นผู้อื่นพ้นทุกข์ และมุทิตา การอยากเห็นผู้อื่นเป็นสุขและได้ดีอื่นๆ ขึ้น

1.4 การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน เนื่องจากสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมเป็นสิ่งที่นักเรียนสามารถสัมผัสได้ทั้งทางด้านกายและใจ เมื่อนักเรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีและได้เห็นแบบอย่างที่ดีก็ย่อมจะทำให้เด็กนักเรียนมีจิตสำนึกที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุนทรี จูวงศ์สุข (2548, หน้า 48) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อเสริมสร้างลักษณะนิสัยจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาสามารถเสริมสร้างลักษณะนิสัยจิตสาธารณะของนักเรียนได้ คือ มีความช่างสังเกต ไม่เห็นแก่ตัว และรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม นักเรียนมีทักษะการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางสิ่งแวดล้อม คือ ทักษะการมีอิทธิพลต่อนโยบาย ทักษะการเป็นผู้ตัดสินใจหลักและผู้จัดทำนโยบาย ทักษะการสร้างความร่วมมือ ต่อรอง ประนีประนอม และแสวงหาข้อตกลงร่วมกัน และทักษะการจัดการความขัดแย้ง สำหรับการสร้างบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้มีการดำเนินการดังนี้ 1) จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตสาธารณะ เช่น จัดให้มีป้ายนิเทศ ป้ายคำขวัญ หรือข้อความที่เป็นคติสอนใจเกี่ยวกับจิตสาธารณะ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และนำไปปฏิบัติได้ รวมทั้งจัดนิทรรศการแสดงผลงานกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะอย่างต่อเนื่อง 2) จัดให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน และ 3) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษาตระหนักในสำคัญของจิตสาธารณะ และประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนเพื่อเป็นแรงบันดาลใจที่จะให้นักเรียนทำความดีและมีจิตสาธารณะต่อไป ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของสากล เกตุทอง (2545, หน้า 111-112) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบองค์ประกอบของรูปแบบด้านหนึ่งคือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย 1) จัดบริเวณโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่นไปด้วยต้นไม้ และมีการจัดตกแต่งให้สวยงาม ดูให้เป็นธรรมชาติ 2) จัดตกแต่งบริเวณด้วยป้ายคำขวัญ หรือข้อความที่เป็นคติสอนใจ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และนำไปปฏิบัติได้ 3) จัดบริเวณสำหรับการศึกษาปฏิบัติธรรม หรือจัดพื้นที่ให้การประดิษฐ์พระพุทธรูป เพื่อให้นักเรียนสักการะบูชา 4) จัดห้องอบรมจริยธรรมนักเรียนที่มีวัสดุอุปกรณ์ประกอบการอบรม 5) จัดป้ายนิเทศมุมจริยธรรมในห้องเรียน 6) จัดเอกสาร ตำราและแบบเรียนเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนไว้บริการอย่างเพียงพอ 7) จัดป้ายนิเทศแสดงประวัติและผลงานดีเด่นด้านจริยธรรมของผู้นำท้องถิ่นหรือผู้ปกครองนักเรียน 8) จัดนิทรรศการแสดงความสำคัญในวันสำคัญทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ 9) จัดตั้งให้มีชุมชนส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียน และ 10) ผู้บริหาร ครู และชุมชนร่วมกันจัดสภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียนให้ปลอดจากแหล่งอบายมุขและสิ่งเสพติด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมศรี ฐานะวุฒิกุล (2555, หน้า 186) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา พบว่า กลยุทธ์หนึ่งคือ การจัดสภาพแวดล้อมภายในให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ ซึ่งประกอบด้วยกลวิธีย่อยคือ 1) จัดให้มีอาคารสถานที่ที่ร่มรื่น สวยงาม และใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ ควบคู่กับการพัฒนาจิตสาธารณะ 2) จัดให้มีสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ให้เป็นสัดส่วน สะดวกต่อการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ จัดป้ายนิเทศ ป้ายคำขวัญเกี่ยวกับจิตสาธารณะไว้ในสถานศึกษา 3) จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในห้องเรียน นอกห้องเรียน และทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา 4) จัดให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน

1.5 กระบวนการพัฒนาจิตสาธารณะ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการพัฒนาจิตสาธารณะ (Plan) การดำเนินกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ (Do) การประเมินกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ (Check) การปรับปรุง

และพัฒนางานกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ (Act) การดำเนินการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนเป็นกระบวนการ PDCA ทั้งนี้เนื่องจากว่า ในการดำเนินการนั้นจำเป็นต้องเริ่มจากการกำหนดนโยบาย การกำหนดเป้าหมาย การวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผลการดำเนินการ รวมถึงการปรับปรุงและพัฒนางาน ซึ่งวงจร PDCA ของเดมมิ่ง (Deming) เป็นการดำเนินการพัฒนากิจกรรมที่มีความต่อเนื่อง ครอบคลุมขั้นตอน และดำเนินการไปอย่างไม่มีหยุดนิ่ง ทำให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนางานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ASQ, 2015, p.1) ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของโณมฉาย กาศโอสถ (2554, หน้า 268) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พบองค์ประกอบหนึ่งคือ กระบวนการบริหารกิจการนักเรียนของคณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย การตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การประเมินผล การปรับปรุงและพัฒนา และการรายงานผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุระ อ่อนแพง (2556) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบบองค์ประกอบด้านหนึ่งคือ กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วย การทบทวนพันธกิจ การวางแผน การดำเนินงาน การติดตามประเมินผล และการรายงานผล

1.5.1 การวางแผนการพัฒนาจิตสาธารณะ เป็นด้านที่มีความสำคัญในกระบวนการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนเนื่องจากการกำหนดเป้าหมาย การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสาธารณะ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อกำหนดประเด็นในการพัฒนาจิตสาธารณะ การกำหนดแผนงานโครงการ เกี่ยวกับการพัฒนาจิตสาธารณะ และการกำหนดวิธีปฏิบัติตามแผนงานกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ เพื่อให้บรรลุผลในการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสุระ อ่อนแพง (2556, หน้า 122) ที่ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ซึ่งพบองค์ประกอบหนึ่งคือ กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย การทบทวนพันธกิจ การวางแผน การดำเนินงาน การติดตามประเมินผล การรายงานผล โดยการวางแผนประกอบด้วย การเตรียมการก่อนการวางแผน การวิเคราะห์ข้อมูลตามที่ได้ทบทวนพันธกิจ การกำหนดแผนงานและโครงการ และการจัดทำแผนงาน โครงการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของของบุญเรือง กันกรต (2556, หน้า 167) ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า องค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบคือ การวางแผนบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ซึ่งประกอบด้วย การมีนโยบายเกี่ยวกับกิจกรรมจิตสาธารณะ การมีแผนพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ การมีคณะกรรมการการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการจัดให้มีการวางแผนกำกับ ติดตามกิจกรรมจิตสาธารณะตามสภาพจริงอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1.5.2 การดำเนินกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ เป็นการดำเนินการตามแผนพัฒนาจิตสาธารณะ คือ จัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกิจกรรมพัฒนานักเรียนทั้ง 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ รวมทั้งจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะตามวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนที่หลากหลาย ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุระ อ่อนแพง (2556, หน้า 121-122) ที่ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ซึ่งพบองค์ประกอบหนึ่งคือ วิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย 1) การบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่ง

ประกอบด้วย กิจกรรมตามวิถีชีวิตในโรงเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) การจัดกิจกรรมโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม และ 4) กิจกรรมพัฒนาตามวิถีชีวิตในชุมชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของของบุญเรือง กันกรต (2556, หน้า 168-170) ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า องค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบคือ กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะซึ่งประกอบด้วย การดำเนินการดังนี้ 1) จัดการประชุมชี้แจงให้คณะกรรมการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของงาน 2) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ 3) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ โดยสอดแทรกในรายวิชาที่สอน 4) จัดกิจกรรมผ่านประสบการณ์ที่หลากหลาย ฝึกการทำงานที่สอดคล้องกับชีวิตจริง 5) จัดสารสนเทศและจัดกิจกรรมส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม วิถีชีวิต และวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 6) จัดกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา 7) ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงาม 8) จัดคณะกรรมการชั้นเรียนและสภานักเรียน 9) ส่งเสริมให้มีกิจกรรมจิตสาธารณะเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนทุกคน 10) จัดให้มีเครือข่ายความร่วมมือกิจกรรมจิตสาธารณะกับสถานศึกษาและหน่วยงานของรัฐและเอกชน 11) จัดให้ผู้เรียนทำกิจกรรมตามความต้องการ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษากิจกรรม 12) มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 13) มีการจัดกิจกรรมการรณรงค์ในเรื่องต่างๆ 14) จัดกิจกรรมการช่วยทำงานเพื่อสังคม 15) จัดกิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ และ 16) จัดกิจกรรมการให้กำลังใจผู้เสียสละเพื่อสังคม รวมทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมศรี ฐานะวุฒิกุล (2556, หน้า 188-189) ที่ทำการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบกลยุทธ์หนึ่งคือ สร้างเสริมการจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ ได้แก่ 1) จัดประชุมชี้แจงเรื่องการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะให้ผู้มีส่วนร่วมทุกภาคส่วนได้รับทราบ พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ 2) จัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ร่วมกับชุมชน เช่น กิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น กิจกรรมทางศาสนา ประเพณีท้องถิ่น หรืองานพิธีต่างๆ เพื่อให้เด็กมีจิตสาธารณะ 3) จัดค่ายอาสาเพื่อพัฒนาสาธารณะประโยชน์ให้กับนักเรียน 4) ส่งเสริมให้นักเรียนบำเพ็ญประโยชน์โดยเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ทั้งในและนอกโรงเรียน และ 5) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์

1.5.3 การประเมินกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ เป็นการกำหนดตัวชี้วัดและเครื่องมือประเมินกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ การกำหนดเกณฑ์การประเมินกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ การกำหนดแผนการประเมินกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของสากล เกตุทอง (2545, หน้า 111-112) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบองค์ประกอบของรูปแบบด้านหนึ่งคือ ด้านการประเมินผลทางจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วย 1) ให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลทางจริยธรรมนักเรียน 2) กำหนดเป้าหมายของการประเมินผลทางจริยธรรมของนักเรียน ควรเน้นที่ผลการประเมินที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนได้ 3) กำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลทางจริยธรรม 4) กำหนดแนวทางในการประเมินผลทางจริยธรรมนักเรียน 5) กำหนดให้มีเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลทางจริยธรรมนักเรียนที่หลากหลาย 6) กำหนดระยะเวลาในการประเมินผลทางจริยธรรมนักเรียน 7) จัดทำสรุปและรายงานผลการประเมินให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบอย่างละเอียด 8) นำผลของการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมคราวต่อไป และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุระ อ่อนแพง (2556, หน้า 118) ที่ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณตศึกษา ซึ่งพบองค์ประกอบหนึ่งคือ การติดตามประเมินผล ซึ่งประกอบด้วย 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน 2) การกำหนดตัวชี้วัดและเครื่องมือที่จะใช้วัด 3) การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานหรือตัวเปรียบเทียบสำหรับตัวชี้วัด 4) การดำเนินการตรวจสอบการประเมินผล

1.5.4 การปรับปรุงและพัฒนางานกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ เป็นการแก้ไขปรับปรุงกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ รวมทั้งการติดตามผลของการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ โดยดำเนินการดังนี้ รวบรวมข้อมูลจากผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ เลือกแนวทางการปรับปรุงและพัฒนางานกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนางานกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ ติดตามผลของการปรับปรุงและพัฒนางานกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ รวมทั้งเผยแพร่ผลการปรับปรุงและพัฒนางานกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ ให้นักเรียน บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมได้รับทราบ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของของบุญเรือง กันกรด (2556, หน้า 168-170) ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า องค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบคือ กระบวนการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะ ซึ่งมีขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมจิตสาธารณะ ซึ่งประกอบด้วยดำเนินการดังนี้ ปรับปรุงและพัฒนางานนโยบายและแผนพัฒนากิจกรรมสาธารณะของสถานศึกษา แผนการจัดกิจกรรมประจำปี ด้านกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ การจัดกิจกรรมจิตสาธารณะด้านพัฒนาแนวคิด ระดมสมอง เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ การปลูกฝัง/บ่มเพาะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ต่างๆ การเรียนการสอนและกิจกรรมจิตสาธารณะด้วยวิธีที่หลากหลาย งานสารสนเทศและจัดกิจกรรมส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม วิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ การจัดกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา การจัดกิจกรรมจิตสาธารณะที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงงาม และคุณธรรม 8 ประการ การจัดกิจกรรมที่ฝึกให้นักเรียนมีส่วนร่วมในคณะกรรมการชั้นเรียนและสภานักเรียน กิจกรรมจิตสาธารณะเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนทุกคน ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะของสถานศึกษากับหน่วยงานของรัฐและเอกชน การกำกับ ติดตาม วัดผล ประเมินผล กิจกรรมจิตสาธารณะตามสภาพจริง รวมทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของโณมฉาย กาศโอสถ (2554, หน้า 255-256) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พบองค์ประกอบหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนางาน ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ของการปรับปรุงและพัฒนางาน การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนางาน การเลือกแนวทางการปรับปรุงและพัฒนางาน การลงมือปฏิบัติเพื่อปรับปรุงและพัฒนางาน การติดตามผลของการปรับปรุงและพัฒนางานกิจกรรมทักษะชีวิต กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม กิจกรรมสภานักเรียน กิจกรรมสหกรณ์ กิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศของผู้เรียน และกิจกรรมส่งเสริมความเป็นอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

2. จากผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนารูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก ได้ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ และมีการตรวจสอบอย่างดี โดยมีการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร และแหล่งข้อมูลที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่

เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน การพัฒนาจิตสาธารณะ และการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน เมื่อต้องประกอบและรายละเอียดขององค์ประกอบแล้วจึงยกร่างรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน การพัฒนาจิตสาธารณะ และการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบฯ และปรับปรุงร่างรูปแบบ โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 2 ครั้ง โดยผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้บริหารและครูของสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร รวมทั้งตรวจสอบรูปแบบฯ โดยจัดการสัมมนาของผู้เชี่ยวชาญ และประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาจิตลักษณะและคุณลักษณะของผู้เรียน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนารูปแบบผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ได้ทำการทดลองใช้รูปแบบ แต่มีการประเมินรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับไอส์เนอร์ (Eisner, 1976, pp. 192-193) ที่ได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบโดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ ทางเลือกหนึ่งคือให้ถือว่าผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือว่าคุณวุฒิ นั้นเที่ยงธรรมและมีดุลพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้น จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรจัดประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจให้กับผู้เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน และควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองของนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการประยุกต์ใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนด้วย
2. สถานศึกษาควรกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนอย่างชัดเจน
3. สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น
4. ผู้บริหาร หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูผู้สอน นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง/เครือข่ายผู้ปกครอง/ชุมชน ควรศึกษารายละเอียดของบทบาทของตนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนที่ได้รับไว้ในผลการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนตามรูปแบบบรรลุเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก ซึ่งมี 5 องค์ประกอบ แต่ยังไม่ได้มีการทดลองใช้ ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยการนำรูปแบบที่ได้จากผลการวิจัยครั้งนี้ไปทดลองใช้ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก
2. ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนในสถานศึกษาที่มีความพร้อมปัจจัยเงื่อนไข และบริบทที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2554). **แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). **แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559).** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- โณมฉาย กาศโอสถ. (2554). **รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2555). **สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ.** (พิมพ์ครั้งที่ 5). พิษณุโลก : วิ พรินท์ (1991).
- บุญเรือง กันกรด. (2556). **รูปแบบการบริหารกิจกรรมจิตสาธารณะในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.** วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ประเวศ วะสี. (2541). **ปฏิรูปการศึกษา ยกเครื่องทางปัญญาทางรอดจากความหายนะ.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์.
- พระไพศาล วิสาโล. (2544). **วิถีสังคมไทย ชุดที่ 4 ประชาสังคมและวัฒนธรรมชุมชน.** กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2548). **มาตรฐานการศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- วิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนัก. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- วิชญ์ เครื่องงาม. (2555). **จิตสาธารณะ.** [Online]. Available : <http://www.dailynews.co.th/article/7/149776>. [2555, สิงหาคม 22].
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สมศรี ฐานะวุฒิกุล. (2556). **กลยุทธ์การพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สากล เกตุทอง. (2545). **การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 7.** วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สิริรัฐ กาญจนโพธิ์. (2558). **การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.** สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 21(2), 27-144.
- สุชาติ จักรพิสุทธิ์. (2544, กรกฎาคม). **จิตสำนึกสาธารณะ.** ศิลปวัฒนธรรม, 22(9), 22-23.

สุนทรี จงวงศ์สุข. (2548). การใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุระ อ่อนแพง. (2556). รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 15, 258-265.

ASQ. (2015). **Plan-Do-Check-Act (PDCA) Cycle**. [Online]. Available : <http://www.dailynews.co.th/article/7/149776>. [2015, August 10].

Eisner, E. (1976). Educational Connoisseurship and Criticism: Their Form and Functions in Educational Evaluation. *Journal of Aesthetic Education*, 39(2), 192-193.